R. 107

K - 4 - 25

ఉ॥ శ్రీరుచిరాంగనాస్త్రమ విచిత్ర విభూషణ్యాసూన చందనో
దార విలాస దీపితము నై యసి తాళ్ళుల వారింత మించి శృం
గారరసంబు దాల్చెన నంగన్నుల పందువ య్యైన మేని యొ
య్యారముఁ జూపు వేంకటనగాధిపుఁ డీవుత మాకుఁ గోరికల్॥

శృంగారరస ప్రధానమవు మరువె
కావ్యము. శృంగారము సంభోగ
ము, విప్రలంభము నని రెండు విధ
ములు. అందులో సంభోగ శృంగా
రము మొదలు గాను దర్శించి శృం
గార రసానకు ఆలంబన విభావమైన
నాయికా స్వరూపమునే దేవత గా
భావించి తృతీయ పురుషార్థ
మును గూర్చి ఆశీర్వదిస్తు
న్నాడు -

చ॥ చెదరి చలించుచుం గురులు స్వేదకణాంబులనింత జాఱుచున్
ట్లొదవు రసాంతకాంతి మెయి నెయ్యనె శోభిదు కన్నుఁదామరల్
కదలెడు కుండలంబులను గల్గిన పౌరుషభాగమానయతా
ముదిత ముఖారవింద మతి మోదవము మాకును సంగుఁగావుతన్

త్రియాధరపానము అమృతపాన
మునకంటె ఉత్కృష్టమైనదని ఉపమా
నానకైమర్ధనరూపప్రతీపాలంకార
ము చేత ప్రతిపాదించుట -

చ॥ పలువెము నమోవి నెక్క భయభావనఁజే విదవించి కన్నబా
మ్ములు ముదిపెట్టుచున్ శరుఁడ మానుము మానుమటంచు
[సీత్కృతుల్]
పులకలు మించఁజూచు విరిబోఁడి నిముద్దిడు కొన్న వానికిన్
గలిగె సుధానుభూతి, శృధగాని బుధుల్ల స్థిరుంచిరంబుధిన్-

రాత్రి నివృత్తోద్వృత్త సురత వారాత్ర ను వా
దిచుకని వారద్భా నాయకా చాతుర్యము.

చ॥ చెలువుఁడుఁదాను మన్మథవశీకృతులై తమరాతిరన్న ప
ల్లులు మరునాఁడు నెల్ల జనులున్ వినఁబ్లైదు చిల్లఁజూచి సీ
గ్గాలయఁగఁగాంతకే మ్మెకఁళలు కొత్తెడు కెంపలు దీసి దాడిమిన్

ఫలములు నెపంబున నవ్వదన పాణికి నమర్చుచు నిల్చెఁ బల్కులన్.

ఆత్మసురమ్యశైవనాయికా నాయకముల

సంభోగశృంగారము.

[ఉం

చ॥ ఋతుమతియై పటుఁబోల్పనము నింతయు తప్పులని కొల్పి కాంతుఁ

చితరదనచ్ఛద స్ఫురణచే బామ సన్నలవు దృష్టవేఁదుఁగా.

స్మితవికసత్కపోలములచెన్నగు మోమటు గప్పికొంగుచే

సతి దలయూఁచె నెయ్యనల సన్నశిమం దలపులు చవింపఁగన్

బహు నాయికా మనోరంజ

నచతురుండగు దక్షిణ నాయ

కుని చేష్టితము.

చ॥ ప్రియతమ విద్దుయొక్క మఖి పీఠికనుండఁగ వెన్నసేఁగు డెం

చి యొకతె కన్నులన్ నగవు చేఁ బొమయూయుచు మోముద్రిప్పవే

ఱొకతె చెక్కులన్ బులకలాజియు వెనగవుంజెలంగఁగా.

దయితుఁడుపుల్లవెల్లికాగానె దక్షిణభావపముజాంఛ్లమెచ్చఁగన్. 6

ప్రబోధయకాషాధ్యాశైశవికశ్రీల భా

గ్యం పఁగా సుశైపల్యకోపమును న

టించు నాయికయొక్క నాయకవవ

శవర్తమము.

చ॥ జలసరుహాక్ష! ఏమిటిటి బిగ్గ ముసుంగిడి నిద్రపోవుటల్?
గిసలయు పాశ యంచుఁ బతి కేవలముల్ జెవి పల్కవే నియీ
రసమున నమ్మ నిద్దర కరా యిడి చేసెన లంచు మోరత్వై
పోసఁ గఁ గనిద్రపోవు గతిఁ బాల్యకదారె నెద యిచ్చెఁ బొమ్మునీ.
ముద్దనా యిశాలజ్ఞామలభ్రావముల్.

ఉ॥ శాంతుఁడు శాంగుడీయనె దినంబున మేలుమరవంచెబల్కినే
నంతట లెఁ గాఁగిలించు సమయంబున నెమ్మెయి మోరఁ జేయుటల్.
చెంతల నప్పనెన్నెలల లెఁ జెల్ల నిమాను పుఁడంచుఁ బల్కితే
కింతయు గాఁడి చూపెఁదర కెల్లు జ్యాసి గ్గన నూత్నసంగతిన్.

పూర్ణము మారు గ్ధ్వము పెత
నాయ తెమ నితా స్వెన్నా వివారము
వేశ కాలము గతించె నని ప్రార్థిమ
చేతన్నెర వివారసారు భ్యవము నను
భవించె నాయి కాల స్వాత్మ పలు.

చ॥ ప్రియుఁడు కవుంగిలించు నెడ బిగ్గిలఁ జేర్పు వేముద్దు వెట్టు
తయుమొగమెత్త కాడఁడు వెనందిపురంగనుఁ గాంక్షింప
నయి నను బల్కవైము గు దన్నెము ను వంచిత స్వోత్తి. నం (లిసెపా)
మ మొసఁగు టల్ రసజ్ఞయయి మానిని చెందెఁ జ్ఞా (చుత్రా)
శానుతాపముల్

సా॥

నాయకుఁడు తన సురతాం
త్యంతాతిశయమును సరసచే
ష్టా వాక్యజమునఁ బ్రకటము
సేయుఁగాను చెలి చెత్తెలా
విశ్వేశ్రంగి నేర్పున నన్నిటిఁ
బోధింప వృత్తాంతము.

చ. ఆలరు పసిండివంటి తనుయష్టి తినీర వికేల మాటుగా
జలజదళాత్రియంచుఁ బతి సన్నన నాముడి కేలనంటుఁగా
తలిమము చెంత నున్న సఖితమ్ముల నవ్వచెలంగఁ జూచినన్
జెలులును మెల్లనే నెపము సెప్పుచు వారిటు వేఁగిరందఱున్

గురుసన్నిధియందు నత్యంతా
సక్తియైన నాయికా నాయకులయు
లుకేతోఁ గూడిన శృంగారము.

ఉ॥ రాగమయూపగాఢ యుఖరంబున ఁగాముమేలల్లఁడాసి తా
మాగురుపేతు బంధమున నాఁ కకు లోనయి కాఁకదీరమిన్
బాగుగ వాసి నల్ల వశభావము నెందఁగ వేనులం గసం
ఱొబ్బ గరసంబు నానిరి ద్వాగు జ్ఞావలసారస నాళసంగతిన్. ॥

ముగ్ధనాయికాలబ్ధసంభోగశృంగారము.

వ॥ విలసనమందిరంబులకిని వికృ ముగాఁగనిసె జ్జనుండి ని
ష్ఠులగతినింతశేవశేయుస తన్నప్పు నిద్దురప్పొవ, శాంతమో
మలవదఁజూచి ముగ్ధతమి యూరఁగ ముద్దిడుశాంముఁ జెక్కులన్
బులకలు గాంచి సిగ్గుపడిదవలుద్దిడెఁ ~~నా~~ంతుఁడు దా
నుసిపు బిలన్

నపెంధ్రా నాయుకాలజ్ఞాపెప్పితము.

చ॥ కెలవృఁడుకోశకాంతమున, జేలమెుసంగముఁబాదలగ్నమే
ఘులయు యుఘోవశాంక కరకంజవిధూననచేతఁ గేశకా
గశితలఫాంతపాతము నగ్రుమ్మన నత్తలిదీప మారవిన్
గవివివిలోకనేచ్ఛఁదగు కాంతు నికన్నులుమూసె నవ్వుచున్.

నాయుకవిరహోత్కుపత్వరూం
షిాతృగ్ సీవు -

ఉ॥ కామినియల్లనవ్వలిమొగంబయి కైతవనిద్రఁజెందఁగాఁ
కాముకుఁడంగభేదమెుఁగంబడ నుందఁగఁగాఁగిలించి (చె)
దామరఁదోసప్రారచవితంబుగ నీవికయుంటనావధా
టీమణియానుకూల్యముఘటించె ~~మా~~ వలగ్నమునక్లిశింపుచున్.

నాయికాకాలి(లా?)తుమత్స్వరూప
జొతసుకన్యాభావము.

ఉ॥ అంగన దూరదేశగతుఁడౌ పతి రాఁబవలెన్నఁ గోర్కెచి
త్తంగనుఁ దీరఁ జేసి రతిరాగము మిన్ను చేరి సఖీమణుల్ వద్దా
సంగతిఁ బ్రొద్దుపుచ్చు సడి వందురుఁడు దూరెనటంచుఁ బల్కుమట్
కొంగు విదల్చి కేశపయిఁ గోరిక దీపము ద్రెంచె నేర్పునన్. 15

ధూర్తనాయకునిచే తవంచిత
యైన ఖండితనాయిక కొవ్వపొందలు.

ఉ॥ వాతెఱ విందగంట్లలర వచ్చు పతిన్ సతి వేశికాసరో
జాతము చేత ప్రేయఁగ రజంబిది రాదెనటంచు మూసికో
నాతఁడు తన్నవక్రమసియుంగన ధూర్తత్వతులందు నించఁగా.
నీతలి ముద్దువెట్టుకొని యొక్కసతి యొక్కతె ధూర్తు నేర్పునన్ 16

వాసకసజ్జక పరిహాసా
లంకారరూపమైన నాయిక
తక్షాం దర్పవర్షణాలు.

చ॥ చెలువుఁడు వచ్చువేళ సరసీరుహలోచన మంగళార్ధవై
తెలువలఁగాదు తారకావలి గట్టులు, వారి కెమ్మోవు దండనే
యలరులఁగాదు మాంజులుని పవిత్రయపు నవ్వునఁ గానియర్ఘ్య
వేలఁ శగతాంబుపూరములనఁగాదు తెమర్పును రాజిలేశనే!. 17

ముగ్ధనాయిక వాసకసజ్జికా.

పదిష్టె గ్న్యస్గా ద్దేశ సంభోగ

గర్వం గారాలాము.

చ॥ చెలియ పరాఙ్ముఖియైనపతి చెంగటు వ్వంగ్నము లెన్నియాడు మం
చలపడఁ బట్టి రన్నియు రయంబునఁ బట్టి మనోజునాజ్ఞతో
మెలఁగఁగఁ గఁ జూచ్చెనంతసతి మిక్కి విగ్గోలతనంబు జూమ్ము నాఁ
గలయనురాగసంగతిని తాంతుఁడు సెజ్జకుఁ ద్రొక్కె నత్తఱిన్.

ఏకశయ్యావిరహా పూర్వక

శృంగారము -

చ॥ ప్రియుఁ డొకసెజ్జపై సవతిఁ జేర్చిన ముద్దియ వేగతాపగిం
చి యతఁడు వేఁడుకొన్న మఱి చేకొనక వ్వలి మోముసేయనా
దయితుఁడు నూరకున్నఁ గడుఁ దత్తరమందుచు మోము త్రిప్పితాం
తయుఁ బతి నిద్రపోవఁడుగదా యని యప్పుడు చూచె వెంతయున్.

సురతాంతమందుఁ బూర్వశ్యేష్ట
పైనవస్త్రము నీయకుండఁగాను కరు
ణాలాపములచేత వేఁడుకొనునా
యకేఁ జూచి పునారతోద్యుక్తుఁడ
యిననాయకుని యందు కలహా
రముచేత వస్త్రాపకర్షగా చేసిన.

ఘోరవృత్తాంతము నర్ది మన్మథు నియం

దు తన్నివారకుండైన రాజవృత్తాంతము

ను దాఁచి టెట్లు వర్ణింపఁ జూడ్నాఁడు -

ఉ॥ కంతు రసావసానమున నంగాంతుఁడు చేలము దాఁచియాయతే

వెంతయు జారగు సేయుఁజపవేశ్మ్యాయాడె డు దీనవాక్యముల్.

కంతుఁడు మించు మేటి చెలికాంత్రగు బట్ట జలమానఁగా సమా

కాంతరము వెల్ల సన్మానుఁడయ్యెను బూనెఁ బునారతాద్ధతిన్! 20

ఏతదయ్యావిరహాపూర్ణమైన

సంభోగ శృంగారము -

వ॥ ఒకే తలిమంబున నంబలుకె మెల్లకే మారు మొగంబు పెట్టిప్రే

మకేతనఁ దప్పులైయులుకె మాన్పఁదలంచి యుగుట్టుచేఁజలిం

పకేపవళించు దంపతుల పాంగము లాక్కెటుఁ దారసిల్లి దై

వికమున నవృత్తాఁగినుకవీడఁగఁగాఁగిటఁగూడిరిద్దఱున్

వ॥ చెలులు ప్రియంబుఁబల్కి నను జెల్లని యూఁపుని బుజ్జగించినన్.

దలఁకక సంజపాఁకనె ఉ తద్దయు నోర్చియ తిప్పయుత్నతన్.

నిలిపినయల్ల సైత్తతి చెనే మెల్ల గ ముద్దమరలంగ సత్నితో

న్నుతి. తవి లోకె సంఘటన జయ్యెవిడఁగ నవ్వారిద్దఱున్

ఇంకె నాయికాహావాలు.

ధీరనాయికేర్ష్యాపూర్వక సంభోగ
మును నాయకుఁడు సఖినితోఁ జె
ప్పుచున్నాఁడు-

చ॥ అలిగియు నున్నఁగాని తలవంచానరింపదు, నీవిఁజె [ర్పు] డే
నవిగ బలింపదప్పురదనచ్ఛదదైన్య భ్రూవక్రతాంపుటింపదం
గలతి కొయెూరఁజేసి విమును బస్మితి నుండదు కొంగి తింపుగా
నెలఁతుకవింతగాని పుడు నేడ్చెఁజుమీ యిటువంటి కోపముల్.

పూర్వానుభుక్తస్మైన ప్రౌఢనా
యికా భావము ను నాయకుఁ
డు చెప్పుచున్నాఁడు.

చ॥ చనుఁగవమిట్టిలల్ బులకజాలము పుట్టఁగఁజేయఁగాఁ గుటల్
పున మును గనే బిగింపఁదమిఁగ్రుమ్మన నీవికజారఁ మానమెూ
చన యుఁకేఁజాలుఁజాలు ననె సన్నపుఁబల్కులతోడ నిద్రపొ
యెను సతి మూర్ఛనొందె నెలయించెను డెందము నంగరంగినో!

తనయపరాధం బెలిఁగి కోప
గింపు కొన్న నాయికే మనేర్పునను
దువఁజేసిన నాయకుని వాక్యము.

ఉ॥ ఆవగలాఁడ చన్నాఁగ వసంతన గంధము ముద్ర తేవికిన్
దావగు పేరురంబు చరణాంబుల వాతావెదనంచు మాటుదే
లారవలద న్ననెన్నడి దయించిది మాటుటకేను గాఁగిటన్.
జీవ బిగింప నారసు ఖము చేమ అచెలిసతి పూర్వవృత్తముల్॥

ఏకశయ్యావిరహా పూర్వకే
మైనసంభోగమునాయకుఁడు
చెవికాని తోఁచెప్పుచున్నాఁడు.

ఉ॥ ఏమని యెంచు నేను వలదొప్పు త్ర చూతమటంచు నేఁ(డ్వా్యె) [న్నే]
నేమిచ్ఛరింపమన్న శరుఁడేలా కొపల్లఁడుటు న్నుంచునన్నా
కామిని యుట్లావళ్ళా వశిఁగ నెన్నెన మండెడు బోనెపం బునన్
నేమ జీ ~~కెంత~~ నవ్వ వెంత వారియించెమనం బుద్యగం~~చలు~~ బునన్
బుద్ధారలన్॥

పూర్వానుష్ఠాతమైనప్రవాసాం
నంతరసంభోగశృంగారమునునా
యకుఁడు తలపోస్తున్నాఁడు-

మ॥ అలకలు విరాజి వాడి వ్రతమైతేలుపె శ్రీవిలాసవిలాసమై
యులసము నైనయింతము ఖమంతట నూరికిఁ బోయినేను రాఁ
కెవివియు నబ్బు నబ్బరపుఁ దీరను బూని రతాంబు వెంబునై
యులరఁగ పెద్దనైన దరమూనుటు! వహో! మఱవంగవచ్చునే!

ఇంకనాయికా వాక్యములు.

ధూర్తనాయకుండు చేసిన వంచన సఖి
తోఁ జెప్పుచున్నది -

ఉ॥ నేరము చేసి వచ్చు పతి నేనటు చూచ్చునఁ బోయి జూఁటయా
కారము పూని రాఁ(బ్రి)మని కౌఁగిటఁ గ్రమ్ముచుఁ గాంతుఁ గూర
ర్పొరయు మన్న నట్టి ముగుదా యిది దుష్కర మంచు (చూసె) నవ్వ
జేరిచి సజ్జ నన్ను నిటు చేసిన వంచనఁ గంటె నే(నం)చ్చె లీ!

ధూర్తనాయకుని చేత వంచిత
ముగ్ధనాయిక సఖి తోఁ జెప్పుచున్నది.

ఉ॥ ఎంతయు వింత సుద్దిగల దేనె తెఁగించెద నంచుఁ గాంతుఁడే
కాంతముఁ జేర్చి నా కపటమారయ వేసిన వినువేడ్కనుండ నా
త్స్వంతము సంగమాంగుచు నయంబున నేఁ జుంబన మాచరించి తా
నంతనె పొప్పు దుప్పి చెవియా యధరామృత మానెఁ గంటె వే!

ముగ్ధనాయిక
స్వారజ్ఞిమైన స్పృంగారము -

ఉ॥ నిద్దురపోయె నా ధవుఁడు నీవును నిద్దుర పోవ్వు మంచు బో
ట్లొద్దిక నేఁ బన్ని పోనడవ బోఁడు చుఁ జ్రేమఁ దడానం బు. నే
ము ద్దిడు కొన్నఁ దళుకులకు వలేవ పట స్ప్రితి దెల్పి నిగ్గనే!

దగ్ధయుఁ జేంద మాన్పెనది తత్సమయోచితవేళఁ గాంతుఁడున్. ✓

అత్యంతానురాగమువలన నాయ

కుని యపరాధము దెలియమిఁ

జెలులు దూఱుదు దూఱి యటుల ప్రశ్న నా

యికా భావము.

క చెవి మొత్తి నట్టితిను కదే.

జెలువుని బొమ్మ న్రఁగతిన చిత్తుఁడు చనియెద్.

నిలుపఁగ నిలువక నిర్దయుఁ

డలుకను దమి కేఁచి పోయె నతివరా వెంటట్

ముగ్ధనాయికా రతిప్రారంభ వర్ణనం.

ఉ॥ పాను పుచేరినంతఁ బతి పక్కను నీ వికజాంతి ~~సంతటుల్~~ నాదటుల్.

మేనతఁడంటునాఁతఁడని, నేనని. యుల్కిపడె కేళియంచు నే

మ్మైన ను భేదమే నెఱుఁగ నంగన యంగజుమాయ యొల్లపిడా.

?

ఇంక సఖీ వారబలు.

బంధవిశేషసూచకమైన పాన్పు చూచి

సఖులు చెప్పుట.

సీ॥ ఒకచో యెందుఁద గల్ల లం శ్రీరస మెలకవ్వ [illegible] పంచ
లారం [illegible]

బాత యొడఁబావి గంధ ప్రెడ యొక్కై దలంబుదల్గొన్నమిం వెక్కె
శిశి పరిశోర్హ [illegible]
[illegible] రతిప్రజ్ఞేదము లో..

నాయకుని వద్దికిఁ బోవుచున్న
యభిసారికా నాయికను జూచి
చెలికత్తెల పలుంఖు స్త్రన్నది.

వ॥ తరువులు జల్లువానిరులు దాచిన నక్షనిదిష్పప్రవనగం
టలపెయులనూలు ప్రొయుఁ జరగాంబులనండెలు ఘల్లుఘల్లనాఁ
జెలువుని యొద్దికేఁగెదవు చెంతర మాంమలువాగఁ బోవ్రలా
గులనిఁ కనెల నెప్పైసలుఁగాం కుచుఁ జూడుఁగ నేవు మున్నదా!

ఉ॥ ఎచ్చటికేఁగెదే కువలయేక్షణ రా! యీనడురేయి యుచ్చకుడి
మచ్చికసేయు నా హృదయమందున్నద కొంటి జోతిరే
కన్నులకింపైన వెలుగొనుద బలా! యిదిపుంఖితవానాడైనయా
పచ్చనివింటి జోదడుగంబాయక రావెడలే లాసెన్నైరే!

అభిలాషవిప్రలంభ చన్న
చిన్న నాయిక. చెలికత్తె
లాసనే మాట.

ఉ॥ నమ్మఁగరాదు నెచ్చెలుల నాధుని పొందికి నంపఁ బ్రేమచు

రసమ్మగు మూపు చేత వ్యాదయు జ్ఞానినా తనిఁ జూచినేదుసి
?గగ్గివ్మై యుఁ జూడ నింగిత మునేరసి లోకము నవ్వనెవ్వారో
యమ్మయిఁ కేక శరణ్యాలని యత్మను రాంగమ యాజ్ఞఠిడేదుర్.

నాయుకే అభిలాష విప్రలంభ
పేతువైన చత్సురిం ప్రీతిరూప
ప్రఢిమావస్థను సఖి వర్ణిస్తున్నది.

మ. వేని విని వృత్తమ్మె వగుడఁ గాంచి ఘనప్రాయార్ద్ర పెంటును
య్యనము మేళీకృతంబయి తృణాభము ఖర్జితిఁ జెందినిగ్గవే
తనమగు మున్నివే ఘరవిాతంబయి వ్యాధ్గత వైాఖట్టుదం
మనైఖకేనే యుమూపు గమిఁ జూచితివేగను బాలచెప్పుమా!

ఇంకేను, ఈ రాష్ట్ర విప్ర
లంభ శృంగారము.
ప్రగల్భ ధీరవ్యాన ఖండిత
నాయికావాల్లభారతము.

ఉ. తామలబాంవాయ పాంశములఁ గాంప మునరిబిగియుం...

కైవికా

ధారమముఁ జేర్చి పైచ్చెలులద గ్గఱఁ దాత్రిలుపేరలొమ్మెలర్
వేవలయునిట్లుచేసెద నిట్టుగునవ్వులనెన్నియెద్దుచుర్!

తా మునిమానవంచకునిఁ గాంతునిఁ గంతుఁద్రుంచియు వాఁడనే?

ముగ్ధానాయికయొక్కయా
ర్యాప్తవిప్రలంభము.

ఉ॥ తెలువుఁడు త్రొత్తగా మొదటఁ జేసిన నేరమె యింగితాళికి ?
నెలలుపదేశమియ్యఁగను జిత్తగవ్వం గ్నపుమాటలాడఁగాఁ
దెలియుచు గాని మోయలు వశిత్రుష్ణుముముం గురులస్సుగందెపం
ఖులనెల యుంగ నత్రుపుల లోలతరాత్ములనింతె జాతగా.

ముగ్ధానాయికయార్త్యప్రోషితకా
పరిపుష్పాంపశాంతిప్రకారము.

ఉ॥ పలుకవదేటికేమధుర భాషిణి, పాంథగతుండ నైననే
గలయఁగఁ జూడవేము నుపుగంటినటే యటువంటియున్నయం
చలరమణుండు వేఁడుకొననర్థముగా నరగంటఁజూచియు
గ్గలముగ బాష్పము ల్కురిసెఁ గాని వధూమణి పల్కదేమియున్.

విరహోత్కంఠితానాయికా రీత్యా
తాళు.

ఉ॥ తరుణుఁడు నేరములు సతి విదప్పులరాగ నగారిపే రినే?
మరచి చెఁజూపు బల్కఁ గఁగనం బదెవేఁ పటు తెం గిరిపంగా
నరుని మఁ జెండెఁ గాంగుచి వి యుక్తిజా మతెక్కడె నెల్లి క్షేత్రుఫల్

గురిసెన్ స్వేరాంబుజారవము నిలోచన యుగ్మము చాత్రపాత్రమై

మధ్యధీరాధీర నాయికా భావము.

మ॥ చెలువుం డుమిక్కిలిం దరవు నేసి యెఱుంగని వాండవ్వారె వెసెం

కేళితీర్థంబు షేను వగాం డెకి గతమేమి యదెక్కు చెక్కులన్!

బలకేంగ బూతెనా నిదిసృష్టావము నాకని మోంవలు త్రిక్కి తా

య్యన యెలు సురంము వంచెం గాలంకారె ఘుతె ప్పులు నానుపాప్పుడుబోవ్!

మతురమైన నాయికా బాలిక

లచెయుక్రా గుణయుక్త గూఢ

ముగాన్లైన అపరాధ సూచన

కోపాంకునే యప్రసాంగా క్షాత్రము.

మ॥ సవతి గృహంబు సూప సతి సన్నల నేతల యుం చెకొంతుండా

ద వయె తిం గిరాన న్టి సతి భామ మెం తం గియు విన్నన య్యె స్త

ర్త వదనమెజ్జ సేయవని తామని కన్నుల మ్రొక్కనా ఘుండి

ల్లు వదలకై రివారిచెలు యిక్ గురు సన్నిధిన్నైన నృత్యము వ్!

అధీర నాయికా లక్షణ

విప్రలంభ శ్రుతము.

ఉ॥ ఇంతి విచార మూనఁ జలనాననౌ యెల జూడవె బద్ధ మాన యెల్లి

కొంతుపద త్రపావా మలను గైకొని నెరం తెంబు రా జ్యము ంబుతో.

నంతన తండు పోఁదివురనాఁగెన పారసవాప్పు సంతతా ✓
కతింతవిలతికె సంతతులఁ గాతరతలఁదదంతరంబు నల్.

ఖండిత ధీర నాయికా లక్షణము.

చ॥ అరితెమునందు లాక్షమెదనంగదముద్రికమొరవిమొఁదఁగ
జ్జలయమునవయ్యులం శిరవజాలఁగరాగముకన్నులందగల్
జెలువుడురాఁగతేపకరఁజెల్వఁగనుంగాననిరొవెఁగిన్నతొ
దలయుగఁగెలఁగెశీనతినంబునయుంత్నానువేరనుంల్లులో.

ఖండిత నాయికాలక్ష్య(ప)

పాదసంధి:

ఉ॥ నేరము చేసియుండ నదు నేరొయి చెదని మ్రొక్కిచే పదాం
బ్జ యుగాంపొంకి చతి లుక్రియులు బోలదు నేరము లెన్నఁగాదు చే
దారయ నల్ల నీవేని త్రియాళులు సెప్పినఁగాప వేగ మం
తారగము న్నఘప్పిన దృగంబు లిలచ్చుప తంగనింతితో.

ప్రౌఢ ధీర నాయికా లక్షణము.

వ॥ ఇలుసొరం నర్థగింప డాతెయుంతయుయుంద్గనిల్చదింతయు
వ్వతి వెయ గమ్మినఁగాదు చేయు కాంతనయు నై నాను మల్లదల్లనె
నతి మల నీలవేణి సరశాంచిత వక్త్ర విలోకనంబులన్
జెలువునిఁ జూచి నూరకె యశేష జనంబులఁ జూము శైవతో.

ప్రౌఢధీరాధీరనాయికసా
పరాధుఱంధ్రైన నాయకుని ప
రుషవాక్యంబులచేత నొప్పు
నలయించుట.

మ॥ ఇతరామోదనుండుటమాన్య దూరమున బ్రత్యుత్థానముంజే యుచేసావో
వికాండంబులవలదిక్కుపై రరభసాశ్రేషంబులంబ్రాపించుకో
ట్లుమవేయూడిగముల్ ఘటించుగతి మాటలాన్నానిట్లుల్లరూ
రికిండదైన్యవినయంబుం జేయుగతి సూటుల్ బాంటితాంతా రత్నా॥

ఇంతను ఈర్ష్యాసంభా
గనా కవాక్యములు.

ప్రౌఢధీరనాయికవాక్యము

ఉ॥ మ్రొక్కఁగవచ్చునాతఁడటమున్ గనియంఘ్రులు మాయఁగోకేశాఁ
బక్షనన వృందాసుకేశపంబున గన్గు ప్రియుడు వాత్సలాడునా
దిక్కటుచూడకేశాలులదిక్కయి వచ్చుటలాడుచుండు నీ
చక్కెరబొమ్మ ప్రేమ వదలుచక్కనబొమ్మలయల్లనైనైనే॥

ఈర్ష్యచేత ఖిత నాయికతోఁ తిర
స్కృతుండైన నాయకుండు నా
యికసౌందర్యమును దలఁచుకొని.

షేదమున నవే మాట.

ఉ. బాలికయొప్పె మాకాదవెఁ బల్లులఁగాంచదు భీరుమానవర్
వారెదు భీతియున్నఘు నస్త్రన యారొపత్రు మంబుమాంశు ను
ద్వేలని తంబయాం జలదవేగిచవిం పఁగవేము మే మువా
యారలవిశాం గిరాశషవులల నబ్బురమే మటు లొంటవారయర్:

మధ్యమధీరాధీరనాయికేయొ
కై ప్రసాదపర్యవసాయియైన
యీర్ష్యావిప్రలంభము.

చ. చలము మదీయపాయముల జాంరవేనచరశాబ్జపాళిని
చ్ఛులముగవత్తినంతటనజాంరినచిక్కెటఁజేయఁజెప్పియాం
కలికినిజప్రసాదము ప్రకాశముగానెతిఁగించెఁబత్న్యని
భలధ్వతమున్కైకర్కశమీచష్టలకన్నదృగంబుతాంరలుగా

ప్రగల్భధీరనాయికను
అనునయించెకాఊరు.

చ. దరహాసితంబుతోడ దవుదవ్వులనిల్లైదురేఁగుదెంచినన్-
శిరసున నాజిగ్రైతా నినసేఁబలికించినమాటవచ్చినన్:
చిరముగనీచలంబు గని నిష్ఠురచిత్తనిగూఢకోపపుం
జరబలక్షేత్రమేయిది నిజంబని నామదిఁదాపమొందెడున్:

నాయకుండు కుపితుఁడైన
నాయికను చతురవచనాల
చేత ననునయిస్తున్నాఁడు.

చ॥ చెదరఁగఁ జేసి పత్రములఁ జెక్కిటఁ జేర్చిన కేలు దమ్మియుం
పొదవు రదచ్ఛదామృతము నూరుపుఁ దెమ్మెరలాని బాష్పముల్
కదలఁగఁ జేసెఁ జన్నుఁగవ కెంత నిరుద్ధము తాఁటన్నైనది
స్వదయిత మాయని కెన నెటు గామితమే మను వృత్తిఁ జేసియున్.

ప్రగల్భధీరాధీరఖండితనాయిక
సాపరాధుఁడైన నాయకుని గూర్చి
పలుకుచున్నది.

ఉ॥ నేరము చేసి వేదనెదు నీవు మనల్లుగుగాకె తున్నానేము మం
న్నారసినట్టివేయి విప్యదారలపనం బులనేమి ~~[illegible]~~ నాళ్గనే
నేరము వేదు పొమ్ము ఇది నిక్కము వత్రము నాకు నిట్టి నీ
మారిమి యెట్టులైన నికెకుచ్చితజీవన మేల తోరఁ గదే.

ప్రగల్భధీరాధీరనాయికసా
పరాధుఁడైననాయకుని సాభిప్రా
యము వక్రోక్తులచేతఁ బలు
కుచున్నది.

చ॥ నీ సుకవి యటన్న బిరుదమ్ము ముదితె వల మౌంకెల వాంబు మౌనమే
యను నయమెల్ల నవ్వుల యయ్యలు దీయుట మోము చూర
ముటన్
~~కినాతే~~ మనవారి యాదయి ప్పటిత్రుమంబును గంటి దె పొందవీ తి చెం
తనె పోరలాడె దీవలు వెతాక్షదు దంటుమ నాము నేమి యటుకే॥

నాయకుని మొక్కె అపరాధా
తిశయొంత్రిత నేర్పు ప్పెరానె
ష్టను బొందిన నాయకను గొప్పము
మానుమ ని సఖులంటె నాయికె
పేరలు వేన నే మాటు.

చ॥ నెలతుకె తాం తుతొ నలుకనేడు మొదవ్ శత్రుద్రై విషాప్తతో
వెలంగడు వానిపేరయి ననెనొడువక్ మతి యుట్లులంతటో
గలయక వేగు నాతని కేగల్గ దె సారద మంత్ర వంతికో
జ్ఞలయు గురాత్రి ద్యోన పుననసం వృత మాదినమ్మె నగారునట్॥

సాపరాధుడైన నాయము డు
వి మోంద చెప్పుల చేత నేతనయప
రాథము వల అవంజెనె సన విరాగా
నుమ ధనమ ధీరాధీర నాయికె అ
నె మాట.

చ॥ కుటిలపు నీదు చే(తలమె(గుంది పరాము ననుంద, వెన్నెనీ
కటకటవెంట్లు వచ్చిన నుగౌ(గిటు(జొర్పు(గవల్లభాము చూ
త్రైటు నవమెుంకమూంకసుభగంబగు నీయెదవేగిత్రైలసం
ఘటనమర్మమసంబగు టవెాతప్రయోజనమేమి చెప్పుమా!

ప్రగల్భధీరాధీరనాయికేశర
నాయకుని దూరుచున్నది.

చ॥ అలసతికాంబ్రయాతవినినంతనెనన్నెద(గౌ(గిలింపుచుట్
జలమతిజారునిశేరవిహారముచెక్కఁదెప్పుదుట్ ఖ్యాతా
జ్ఞ్వలమధుతుల్పతావతెవచంత్రమయోవింతచిత్తయతాంచు
చ్చైరియటుచేసెనాపలుకుమే(జెకొనకేనునుమోసపోయితే.

నాయకుని(బిలువ(బోయి
సురతచిహ్నలతో వచ్చినదూ
తిని నాయికావ్యాజముచే తన
పరాభవములతో (బోల్చిగాదూరు
చున్నది. ॥

చ॥ స్తనతటిగంధమంతయునుజారెడు(గదుంబరిమృష్టరాగమా
యెనధరమత్తిశోభములసెంతయుశ్యామములైవేదు దసిమే
ననుబులకించెనిట్లునెటిసొప్పియెఱుంగవ బావిగ్రాంకిదనీ

24

అని తివి ~~గాని~~ దూతి యా విభుని సన్నిధికేఁగ వసత్నవాదిసీ

మధ్యమ ధీర నాయికా నాయకముఁ

తల్లా పరాధంఁ జేసి న... మిత్రి

సావాసు రాతోటను అలవ్రేఁక

చేసినది నాయకుఁడు చేసినది గాదు

ఆశ్లేషించి చూడాలటు.

చ. మనసమందను ప్రచ్ఛేదవం ను మాట మొవే తప్ప నాళ్లియాపయిఁ

దనరితివి వృప్రేయసుఁడనఁ ఇమ ఆప్రేయసి నైతిబా గ్నవా

ననగులునే నునిష్ఠుడయినఁ బతివి వును నేను నాలనే

మననిది వ(జ) కర్శత తీర్థగామునిల్లుమేర్ ఫలంబు వొ!.

నా … పరవయము

చేసి వెనుక అల్ల చేసి స్వేచ్ఛను

ఒకప్పుడు వచ్చిన నాయకుఁ జూ

నాయికే దూఱుచున్నది.

ఉ. నా తెలందుఁబుట్టిచన్నులు ఘనంబులు నీ ఉదుగన మ్మెమాటలున్

నీయనులాపసంగతి నినేరిచెంచిన్నా ధ్విమదాదికంతములున్

బాయుచు నీదు కంతముల నఁ జై నెనెబా వులు పులునీకు నా

డా తెమదీయ మన్నదె రవైన నునిర్దయయె మిసేయుఁడుల్.

నాయకుని స్వయందూతి
యొక్కను నాయికయొక్క
ను ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు.

ఉ. ఏలచెమర్చె మోము; చెలి యెండ, కనుంగవ కెంపుదాల్చె
బాలిక నేల నీకు, కచసంతతి చిక్కె, సమీరరాగంబుచే
... వినదేమి కుంకుమము మురాపది, పైఁట జాఱెమంచు
... గంటను నుమోవి కేరాఁ గతమేమి చెప్పువలె!

ఇంక సఖీవాక్యాలు.

సాపరాధుడై యింటికివచ్చిన
నాయకుని ధిక్కరించిన నాయికతో
ను నాయకుని మాటలు విన్న సఖిపల్కు
న్నది.

చ. అవసతి నెలవారయుచు స్వర్గారంగ గాసిమ నయున్నవాఁడుపో
గా విభుఁడు సంతతా(సు) నయనంబులతోడ విముక్త కుంతలై
రవగల నెన్నొయిక్ నగవు కే ... దపరింప వుచిల్కకే పుని
ల్చు పశతనున్నదాన వవాఁ ... శ్రీ నావిడు మింతెఁ గాపయుణ్...

సఖి నాయికను ఆదరించుట. స్ఫురం.

చ. తేనెఁ గవనీరు గాటికానఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మఁ జిమ్మయ...

6

వనయము మా(గుం [illegible] మొదనాదేదు మాటలంగాఁప శీలనీ
కినుకయు పొంచ్చు పొంచ్చుఁ బరికించు ప్రియంబులు పల్కు నా
డునలసి యూరకుంధినఁ గడున్న నకొన్నేలు యుకుం చప్ప
నాఁజులా!

యూరక్ష్న పత్రలం ష
కలషితురాత్రైన నాయకను
గూర్చి నాయకుని కిలో సై
~~న దూంతిష లు కు ఖు న్నది.~~
నస జె దూం లు ఖు న్నది.

మ॥ ముకుదల పోవెలో కలటుముక్ పచరించిన పత్నూ వెంతయున్
ముగనివశంబు చేసికొన మాన్పఁగ శక్యమె వారికింపుగా
వగను ముఁగంతు కేశిరతి వల్లభు పేరియపు వాని సన్నిధిఁ
బగటులు లు వల్ల నేల మృదుభాష లువ శ్యని(జేయు నెప్పెడి!
సాపరాధుఁడైన నాయకుని మీఁద
నాయక కోపమున్ నుండఁగా
ను నాయక కుఁ దెల్పు మని నాయి
కుఁ దంటే సు నాయక మీఁద వేసరినె
పెలుగాబు పెరికత్తెయు చెల్మాను నా
యకుని మీఁద నే అపరాధం బొఁచె.

ఉంట్లుగా పలుకుచున్నది.

చ. చనవటులు నీవయిన్నిత్తివి గారమున మన్ననచేసితి స్విన్నాగ
ష్ణున నవమైన విప్రియము లక్ష్మి సవరింపజాలి విప్రియంబు చే
తనదఁ పరాని కోపమును దాలదు సాంత్వనమున్నపేక్షసయి
ల్లనిలుచునంత దాఁకగాఁగ నాచెవి యొదుచుఁగాతదీనతన్!

మిక్కిలి విన్నీతిసు వినున్న నాయికను వేఁ
డుకొని వేసరిన నాయకుని చే జీతంబు
పుట్టింపఁబడ్డ చెలికత్తియ నాయిక
ను జెదరించుట -

మ. కలరే జవ్వనులింటనింట పురిని వేంతుండు నీపొంతఁ జుడ్
బవె దాసాక్షతిగాంత వేఁబ్రాతుఁ డోరప్పార వమ్ముదాఁగన్ననీ
తెలియదే కాదె బలోక్ష్యల స్విన వేదాని క్షంబు నాంత్యేశుని
వలయించేసిన నాత్మవంచన దురీశా! యాతఁడున్నే సరుడే.

ప్రవాసవిప్రలంభనాయికలు.

నాయకునిప్రవాసవిప్రలంభమును.

చ. బతేపదివేసుండు రాత్రి సజాలోదరవే దురపేపు గర్జలో
ర్పతె నుదాయిన శుపూలరాలఁగ నాత్మవియోగదుఃఖసూ
చక లయువాలు వాడవనిజంపతులల్లుట వింతయొప్ప వాం

సకలక్షణ గూర్చియల్లలనుస్సైతమును జ్ఞనచేసి రాత్మలోన్.

ప్రవాసోన్ముఖుండైన నా

యకుని ముగ్ధ నాయికేని

[illegible]

చ॥ ఘనఘన జాలవేల. మగుకాలము నద్దీశథుండూరివేఁగజూ

చి నిలుపు మంచుఁబల్లిదుష్ట టింపదు చెలపటాంతమద్దమై

వనదటంద్వారభూమికిని సారెపదంబుల వాలదృశ్య సం

జనిత సవేల సంత చేతనెనెప్పె యూనముక్

ప్రవాసగతుండైన నాయక

నిభావము.

చ॥ జనపద నిమ్నగాద్రివన సంఘ తిరోహిత యత్రాంతఁగాన రా

దన యుములు నిట్టియత్నముల న్నైనను గాంచరాలుంచెడిం ద ఱ్ఱి

నను మిదమొత్తనిక్కి నలుగున్న యెులు కైల ప్రోయలవాలున్.

గను గాంచు కాంచ దొండావె సమిత్రములరఁ గ్రమ్మరఁ జెంతకా

నా యు. కప్రయాణోన్ముఖుండై

న నాయకు ముగ్ధ ముగ్ధలాపాంలచే

నిలుపుట.

ఉ॥ జాముననేఁ గుదెంచెదా నిజంబుగ రెండవజాము దీట

గా మతి మీఁది యూమ మమునెనరించి వసంతము సంజాతా
జీ మొయుఁ జెప్పినాఁడు గ్రుసేగెదంకే నమఁ జూప్ప్రాగ్నిదే
గామి నినెక్కి గాంప్పు జలగ్గద కెలాక నదన ఫాకాం బాలికి.

నాయకు నిష్ఠ శిక్ష్ణు.

ఉల్లింఘ బాంబయం నమ్మినగాయను
నీ మాం నిన నాయకుని నిఠొని కాఁడు
అతి గతి నాయకుఁడు తెల్లము
నాఁడు.

ఉ॥ ఉల్లింఘ జాపు వారు మతి యయుక్తి నన్నుఁ గను నను త్వరే
శ్రీ విచారర మొందియుక్.

వరిర మణీ! [illegible] చితిదే యుంయుఁ ద్వేగఁ బు [illegible]
నారు చిరాంగిల జ్ఞదాలఁ కెరదే తిపస్తుల నపురాఁగి నల
నార్వరసి ను [illegible] సముఁ బద్రి గావు [illegible] దెప్ప నెత్తి.

నాయకుఁ డుక్షి నాంతర గఁడుఁ

తైక్ష ... ను భూరతమ్మైన మదిరాం
మదవ లు షిత నంయు శారత్స్ర మ
పూర్వాక కరొరత్నమ్ము విప్రలంభము.

ఉ॥ అంగన తాను జేసిన నఖాంకము రవే తలపోయుఁగాఁబరా.

శా:

సంగతినై వసంతశ్రీ, ఆ పద్మినీ చంద్రికాశోభాసంపదనే
కాంచఁ గాంచి యామినీ వధూటి [illegible] సముల్లా
సాంగనుదా యిమోహావి గదలచీన నుంబుల్లలైకోర్షపడ్డునే!
విదేశగతుఁడైన నాయకుఁ
డు ప్రవాసవిప్రలంభశృంగా
రమందలి నాయికాదిశ్రావము
సుగణించి బీదపడుచుు.
ఉ॥ కాంత వసంతోదయంబు దివిఁ గన్గొని యుత్సుకపుల్లదృష్టి
గాంతుఁడు శోభాయమానయని గద్గదికతోఁ గమించునో
లాంతము బెట్టి నిలచరహారం బుకో వాయుచుఁ జే
యుదకోపా!
వసంతర్తు వసంగతులు కోవమయించగ శక్తియా
మైరే!
ప్రవాసగతుఁడైన నాయ
కుఁడు వసంతకాలమందు
నాయికకు సంభావితమైన
యవస్థ ఊహింపుచున్నాఁడు.
ఉ॥ అంగన కేశపాశసరసియందున నున్న సరోరుహాంకముల
భృంగమనోజ్ఞ మంజరి ధరించి వరంబున చేరఁ బెట్టఁగాంగునే

సంగముగ నష్టికంక నిసరాతి నిరోధముకేత సూర్యులు
తృంగ కుచంబులంగ దళంబాయ్యూరి యేఘ్నసటుంచునైదతి!

ప్రాంతీనాయికావాక్యాలు.

ప్రవాసోన్ముఖుండైన నాయకుని
తో నుప్రగల్భ ధీరాధీర నా
యిక అనే యుక్తి..

మ॥ నయన పయోరుహంబులఁ బ్రవాహములఁ దీసపడంబులన్
బ్రియములఁ దీనగీలకై బరితతి మానుపు నూరకేమ జిక్కి గుహా
ప్రియు నటులు సేయునే జనములు కెవు భయంబను రాగస
బయి నమదీయ చక్షువి సనా నిదెత్రోవ నన కృతం మునల్లనైరా!

ప్రవాస విప్రలంభ షోడశము
సౌర్వరీక నాయికే అనే
మాట.

మ॥ దయితుం దూరతిఁ బోవనాయి తపదడ దాంఁ దోడనే బారెు
త్రియ వరా కంకరా పాంశి యశువులు నెంతేఁ బారంయ కైఁ గిరి
బయి నకీ నిల్చుదుద్దై కనముల్లముఁ నాయత్తం బుమున్మనృదా
ప్రియులై కొం జనని ట్లు జీవితము వారిం బాయఁగా నాయమే!.

ప్రోషితభర్తృకైయైన నాయిక

[illegible]

[illegible]

[illegible] ప్రొద్దున నెమ్మదిఁ బోవి (వెం)

పలికెను శ్రీ కృష్ణము లోచనియె, నాకవినాధునిఁ గూర్పవేకన్

కలవడి నేనిఁ గూర్పు ఘనమా! వినుమా చనుల మాదగం బుత్తో

[illegible] లక్ష్మిమరల్పఁ గలఁడె వ్వఁడు వాఁడె ధనంజయుండట (నదె)

ఇంక విరహవా విప్రలంభ వాక్యములు.

సఖిబోధన వలన నాయకునిఁ దిర

స్కరించి పశ్చాత్తాపమును బొందిన

నాయికా వృత్తాంతం తెలుపు.

చ॥ పదములవాలి వియున్న పతిఁ గాదనుఁ గఁ ద్రోచిన గూఢకైతవా

స్పదయుని పల్కనాతఁడును బోర్కొనసేయక కిన్కఁ బోవనా

ముదితయు నుస్సురంచుఁ గరము న్గవపాణికిఁ జేర్చి చూర

బదరుమటన్న నెచ్చెలుల చెప్పిన మాటలు జిదద్రుష్టలన్నిగా (చెదరే)

త్రుప్పాయ కోపవార్సజము

చేతను నాయకాంతరము

గూర్చిపోయె నా [illegible]

విసర్జించి కొనె లక్షీగన.

యశా వ్యాపారము.

మ॥ అలుకనైపం బుచేసి ప్రియుఁడప్పలఁజోవఁ గదీనదృష్టిచే
నతికచఁజూంచి వేఁడుకొన నంజలిసేయుచుఁగాంగుబ
గిలి పెగిలి [illegible] రయకనిందుకప్రంగిలఁజేర్చినిన్నాయయుఁ
దలఁపవెపప్పి వోవిడిచె నాంతి జిగీషవు ముగ్గగాంచి యయుఁ!

అవిత్థైర్యాప్రవలధీరనాయి

కా విప్రలంభము.

మ॥ ఘనవిగవార్తిత్రప్రక్షల గుఁ గాకమనంబు వ్యేశంబు సేయుగా.
కనయ వుమ్మెనసంగుఁడు మవారచవలుందను కొంతుచేతనీ
పనియుఁకజోఁటియుంచలుకఁబల్కుచునంతకురంగశాబలో
చనపతివచ్చు మార్గమునకంకితయ్యె పరికించెఁబల్కుయుఁ॥

విరహోత్కంఠిత శాభావము.

ఉ॥ చెలిపుఁడు వచ్చునోయి సరసీరువ ంమిత్రుఁడుత్రుంకుడాఁజే
చెలలనయుంతటుంతటను జేఁకలిగ్రుమ్ము పదప్రచారముఁ.
గలువగనింటికింజనఁగ నెవ్వగను క్షపదంబువేట్లలో
వలమరలంగఁగన్నెనియొ ఘ్రాణవిభుంతరుదెంచునన్మతిఁ.

కలవారంతరితయ్యె నయధీరనా

యశో వృత్తాంతము.

సీ॥ శ్రీగిరాంజనిఁబోఁడెయెపెనల్లనఁజెక్కినకెంపుఁదుఁదంతన
స్వలలనపేరఁబిల్వవిరవరిసవాంఛ నడేనిభావనకి!
మెలఁగిని జాంవమానసము భ్రమింపని బోఁఖులువిందుకాం యటుం
చలుమచునెల్లమా టదసియుం గనరంజెవెవారివేమికి॥

ఇంకవిరవా విప్రలంభసఖి
వాలవ్వాలు. విరవెహాత్మని
తెరవ్య త్సర్గంత ము నాయనాకు
నతుస ఖిడెలు ఘ్రాతి

మ॥ విరహము వేఁచెనంచుఁ దరివేఁచితనూలతదయ్యెఁజేయుఁగా
మరుఁడు విధార్థుఁడుకెగరుబ మారి దినంబులు వెక్కవెట్టుఁగా
దరుని చలంబులోఁగలసి ధైర్యము నీవునుబూనియుండఁగా
వాడి వారిచూడుమా! కిసలయాధర వేగతినిల్లు ప్రాణముల్!

ఇంక విరహనాయికావాక్యము.
మానకేరసానమే సఖులు బోధం
బితేనాయమని యందుఁగల అను
రాగాతిశయమున్న అందున త
నమమానవరహమందు అసావు
ర్హనము నన్న భయాను భావ ప్పోటు

సీ॥ ము గుదయు లెక్కిలవు ను ముగ్ధత చెంగట పంగనై టెక్కి

(పృ?) తంజెలం బును ష్పా వాను బు జు త్త్వము ఘాను
దైద్దే క్షేమం.

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] సభికి సభి జీత
వత్తె క్షెమ:
సభి జో ధన చెంగల వార్కం
తగ తద్గాస నాయికే చెలుల
తోనన నే మాటు.

తే॥ ఊరు ఫు వెట్టు గంటు, మొగ ముల్లము పెల్లగిలంగ నిద్ర గా.
[illegible] ముగ్గ సత్తు [illegible] చెప్పుడో
[illegible]
[illegible] జేసి తి బోధన విల్లగ నె చెప్పె వే!. 16
ఆ రాగ పితే గొప్ప పూర్వకే
విప్రలంభము. నాయక
నియందు అత్యంతాను రా
గము గల నాయికే సఖులచే
తమాన వరకాం తాలు తమ బో

పఁబద్ధద్రాత్రిస్నాంచె తను
వారి నేమి యున నశేవ తన
ము మానవకేరగా మండు (తి)సా
వ ర్ధ్యేము సుదె లుభ సది.

సీ. ఇతను వెలుగంబు సాదర మొగవ [illegible]
క్షితిన తఁ దారిఁ దు మాటలు గుణించి వినందమరించు [illegible]
వేను
గతిఁ దగఁ గెలు దాయు పులకించుఁ జెమర్ధ్యుఁ గమాలపా
మూర
సుకు ఁ కులారా! యీ రవి కెచి రెదును బ్బ్రానశమిసేయుదుకే
వ. బామ ముం ఇ వెల్లి నర్ నయము బోతముఁ జూడఁగ మానమెంత
మా
నముఁ గయిపొన్న నుండదదిదె నవ్వక యించలపాది మోవర్ధై
ర్ణము మదిలోనను న్నిలువ దంగము దాగరు పాంటకెల్లిమా
నము నిలుదో పశక్షేమగు నావెం (తి)యుంగనుఁగొన్న
నెన్నై, వి!

~~మానవకరామండు~~

~~సారస్వంతవ్రవిబోధించిన సభల~~

~~లతో నాయకే అనేకాల~~

ఉ. ఎవ్వని మాట విన్నఁ దను మెంతయు నంబుల కొంమరంవా:

ఐశ్వర్యనియమానసం బుగన వెంక్ష్ణ శిమర్చు విధూపలావ వ్యక్తి

[illegible] శ్రీగణాదులు [illegible] వ్యాలకగచ్చంగిలు బెక్ట్ర వచ్చెచెవా

నైక్షి [illegible] బారంముసకి! మతి వత్రాసమాంబు చేసినదై.

[illegible] అలుకొక్షి అలిక్ష్మి పులు బాలపరడై సితి సర్వ ఖాలనం.

[illegible] వకైసనక్ష్మి వెంకటేశ్వర గతి [illegible] క్షేత్ర [illegible] మహాసముద్రి.

[illegible] క్షేత్ర [illegible] ఘటిబాణమినివ [illegible] సవసెల్లి యుత్తముత

[illegible] గగ్గోనిగతి ప్రేలంబితే ప్రైవశా ఘుంగు నిల్లై తో!

మానవేరహా మందుసారస్వం

వక్షని బాధించిన సఖులతో నా

ఉలవేర్పని మాటలు:

మ॥ పఠ పదపంక్తి వతి విప్రుయారు ఘలవేడు బవార్థ మొందియు

స్నాతనువు బుద్ధి కోంగిలు బెనంచులు ముద్దిడు కాంతు యుక్తఫలం

(ప్ర) తతిహొలసంగు మానవ పరిపాలన [illegible] వనునట్లుసేయవే

నతి వార్యత యత్రియుంద గుటునా తడు నెచ్చెలి మేమిసెయుటకే.

నాయి వేం పాదతారితుంత్రైన

నాయ వలదుమదనడిప్పునమ

(బి) యయుదని వావ్యాంతరమం

దుగవిస్వరుడుమంగళాంవ.

నామ సంకీర్తన సప్త [illegible]

సీ॥ [illegible] శాస్త్రము [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
నే వర [illegible] [illegible] కృష్ణ ప్రియాంగన చేత [illegible]
[illegible] [illegible] సుమా యయుద్ధ [illegible] ప్రియుం [illegible]

కం॥ ఇలా [illegible] పావన తీర్థముల
తిలక శ్రీ వేంకటేశ దీప్తిమసు తుండు
జ్వలక విభూతి నిధి తిరువేం
ప్రియ మరుకము
గళయు ప్పయ మృగము తెనుంగుగా విరచించెన్..

కం॥ ప్రీతి పైనా చందాత్మ....
స్ఫూర్తి మించంగ దాశ్ర పాకే తిరువేంగళది
ప్రీతుండ మరుకము వేంకటు
పతికిన మర్పణముగాం గంబరువతిం జేసెన్..

శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు
శ్రీ సాంబశివార్పణమస్తు

చ॥ [illegible] [illegible] వాహ్య తపాన మొనర్చు దాసులన్.
బరమపదంబు చేర్చుటకుం బల్కు ఉద్ధారత్రి జనించెం గాక దు.

స్వగబలగర్వితం బులనిశాచరకాననముల్ దహింపఁద
త్స్వగతమలాగం తరాజిహ్వశాలసుజ్ఞానవహ్నికాంబు చాలదే!

— — — —

(వ్రాసెఁ గావ్యయుక్తి వ్రైసాబబవయిశాస్త్ర
మిందు వాసరంబునందుఁ బూర్ణ
పాటి శేష మంత్రి ప్రతిను స్మగతిని గాం
గా శరామ చంద్రకవి ముదమున!!
(ఇంత వఱకును మాత్రకేలొక్టిలు దు)

మాత్రకను స్తోత్రము మఱుగ మాగాణు పాటు వేకుంద.
* నే ప్రతి వాతయుఁబడినది వార్ధియా సకారఁ తొందవి
దాష షూల మసంబంధింపఁదు..